

BEOS-543/26

Warszawa, 10 kwietnia 2026 r.

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz. SPS-III.020.59.11.2026

Data wpływu 13. IV. 26r.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

**Opinia w sprawie oceny skutków regulacji komisijnego projektu ustawy
o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych
oraz o języku regionalnym
(druk sejmowy nr 2360)**

Na podstawie art. 34 ust. 9a uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r.
– Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zm.)
sporządza się następującą opinię:

I. Problem, który zamierzają rozwiązać Wnioskodawcy

Na podstawie uzasadnienia projektu i deklarowanych skutków regulacji (DSR) można wskazać, że proponowana ustawa służy rozwiązaniu problemu polegającego na tym, że w obowiązującym stanie prawnym społeczność grecka zamieszkująca terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie jest uznawana za mniejszość narodową w rozumieniu ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym¹ (dalej: u.m.n.), a tym samym nie przysługują jej prawa określone w tym akcie. Wnioskodawcy wskazują w tym zakresie w szczególności na: prawo do zachowania i rozwoju własnej tożsamości narodowej, w tym pielęgnowania języka, kultury i tradycji, jak również prawo do używania i pisowni swoich imion oraz nazwisk zgodnie z zasadami pisowni języka mniejszości; prawo do nauki języka mniejszości i organizowania szkolnictwa, w ramach którego język i kultura grecka będą mogły stanowić przedmiot nauczania; możliwość uzyskania wsparcia finansowego ze środków publicznych działań mających na celu zachowanie i rozwój greckiego dziedzictwa kulturowego.

¹ Dz. U. z 2026 r. poz. 75.

II. Rozwiązanie rekomendowane przez Wnioskodawców

W projekcie przewidziano zmianę u.m.n. (art. 1 projektu). Nowelizacja zakłada rozszerzenie katalogu mniejszości narodowych o mniejszość grecką (dodawany pkt 2a w art. 2 ust. 2 u.m.n.), a tym samym przyznanie tej mniejszości praw regulowanych na podstawie u.m.n.

W nowelizacji przewidziano ponadto rozszerzenie składu Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych (dalej: Komisja Wspólna) o jednego przedstawiciela mniejszości greckiej (dodawana lit. ba w art. 24 ust. 1 pkt 2 u.m.n.).

W projekcie zawarto również przepis przejściowy związany z rozszerzeniem składu Komisji Wspólnej (art. 2 projektu).

Proponowana ustawa miałaby wejść w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

III. Inne rozwiązania rozważane przez Wnioskodawców

Wnioskodawcy rozważali możliwość przyznania społeczności greckiej wsparcia w ramach programów rządowych o charakterze dobrowolnym. W ocenie Wnioskodawców nie są to jednak rozwiązania wystarczające z powodu braku trwałej, ustawowej ochrony praw tej mniejszości.

IV. Rozwiązania przyjmowane w innych państwach, w szczególności państwach członkowskich OECD/UE

Sposoby oraz zakres ochrony mniejszości narodowych i etnicznych w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz OECD charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem. Europejski system ochrony opiera się na kluczowych instrumentach międzynarodowych, w tym na Karcie Praw Podstawowych UE², która w art. 21 i 22 zakazuje dyskryminacji ze względu na język lub przynależność do mniejszości narodowej oraz przewiduje obowiązek poszanowania różnorodności kulturowej i językowej. Ponadto system ten opiera się na dwóch podstawowych instrumentach Rady Europy, tj. Europejskiej Karcie języków regionalnych lub mniejszościowych³ (chroniącej języki jako dziedzictwo kulturowe w sferze edukacji, wymiaru sprawiedliwości, administracji oraz mediów) oraz Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych⁴ (zakazującej przymusowej asymilacji i obligującej państwa do ochrony swobód obywatelskich mniejszości). Instrumenty

² Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Dz.Urz.UE 2016 C 202, s.1, https://oide.sejm.gov.pl/oide/?option=com_content&view=article&id=14428&Itemid=422 [wszystkie źródła internetowe cytowane w niniejszej opinii zostały sprawdzone 10 IV 2026 r.].

³ Europejska Karta języków regionalnych lub mniejszościowych, sporządzona w Strasburgu 5 XI 1992 r., Dz. U. z 2009 r. nr 137 poz. 1121; <https://www.gov.pl/web/mniejszosci-narodowe-i-etniczne/europejska-karta-jezykow-regionalnych-lub-mniejszosciowych>.

⁴ Konwencja ramowa o ochronie mniejszości narodowych, sporządzona w Strasburgu 1 II 1995 r., Dz. U. z 2002 r. nr 22 poz. 209, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20020220209>.

te nie zawierają jednej, wiążącej definicji mniejszości, pozostawiając państwom swobodę w określaniu zakresu podmiotowego ochrony⁵.

W praktyce państwa stosują odmienne modele regulacyjne, obejmujące zarówno rozwiązania polegające na ustawowym uznaniu mniejszości narodowych i określeniu katalogu przysługujących im praw, jak i modele oparte na ogólnych gwarancjach konstytucyjnych, uzupełnianych regulacjami sektorowymi. Występują także systemy ograniczające uznanie mniejszości do wybranych, historycznie ukształtowanych grup oraz rozwiązania, w których nie przewiduje się formalnego uznania mniejszości narodowych, oparte na koncepcji jednolitego narodu i dominującej roli języka państwowego. Do tej grupy należą m.in. rozwiązania przyjęte we Francji, gdzie model konstytucyjny opiera się na republikańskiej koncepcji jednolitego narodu obywatelskiego, wywodzącej się z tradycji rewolucji francuskiej. W jego ramach nie przewiduje się formalnego uznania mniejszości narodowych ani etnicznych w sensie prawnym, a wszyscy obywatele, niezależnie od pochodzenia czy języka, uznawani są za część jednego narodu francuskiego⁶.

Natomiast w Niemczech status mniejszości narodowej przysługuje ograniczonemu katalogowi historycznych grup autochtonicznych, tj. Duńczykom, Serbołużyczanom (Łużyczanom), Fryzom oraz Sinty i Romom, które są uznawane za tradycyjne mniejszości narodowe historycznie zamieszkujące terytorium państwa. Model ten opiera się na powiązaniu ochrony z kryterium obywatelstwa oraz historycznego osadnictwa, co odróżnia te grupy od innych grup ludności o charakterze migracyjnym⁷.

W Estonii ochrona mniejszości narodowych realizowana jest w ramach systemu prawnego, w którym szczególny nacisk kładzie się na ochronę języka państwowego i kultury estońskiej, przy jednoczesnym zapewnieniu osobom należącym do mniejszości narodowych określonych praw w ramach ogólnych gwarancji konstytucyjnych oraz ustaw szczególnych, w szczególności w zakresie zachowania tożsamości, autonomii kulturalnej, języka i edukacji⁸.

W Hiszpanii ochrona zróżnicowania kulturowego i językowego realizowana jest przede wszystkim w ramach modelu wspólnot autonomicznych. Konstytucja nie posługuje się pojęciem mniejszości narodowej, lecz odwołuje się do „narodowości i regionów”. W konsekwencji system prawny nie opiera się na klasycznym modelu

⁵ Raport wyjaśniający do Europejskiej Karty Języków Regionalnych lub Mniejszościowych, Rada Europy, s. 271-273, <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806d3648>.

⁶ *Constitution de la République française* (Konstytucja Republiki Francuskiej), 4 X 1958 r., tłum. polskie, Biblioteka Sejmowa, tekst w j. polskim: https://biblioteka.sejm.gov.pl/wp-content/uploads/2015/10/Francja_pol_010711.pdf.

⁷ *National minorities, minority and regional languages in Germany*, Federal Ministry of the Interior, Berlin 2016, tekst w j. angielskim: [https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/EN/publikationen/2016/national-minorities-minority-and-regional-languages-in-germany.pdf?](https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/EN/publikationen/2016/national-minorities-minority-and-regional-languages-in-germany.pdf?__blob=publicationFile), 2016.

⁸ K. Szwed, *Prawa mniejszości narodowych i etnicznych w Republice Estońskiej*, Warszawa 2022, https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2023/05/IWS_Szwed-K_Prawa-mniejszosci-narodowych-i-etnicznych-w-Republice-Estonskiej.pdf; Sixth Report submitted by Estonia pursuant to Article 25, paragraph 2 of the Framework Convention for the Protection of National Minorities, ACFC/SR/VI(2024)007, Council of Europe, 5 June 2024, <https://rm.coe.int/6th-sr-estonia-en/1680b056eb>.

ustawowego uznania mniejszości narodowych, a ochrona ta realizowana jest przede wszystkim poprzez autonomię terytorialną wspólnot autonomicznych, współurzędowy status niektórych języków i ogólne instrumenty równościowe oraz antydyskryminacyjne⁹.

Na tle powyższych modeli regulacyjnych można wskazać przykładowe rozwiązania odnoszące się do konkretnych społeczności mniejszościowych. W tym kontekście sytuacja społeczności greckiej w wybranych państwach europejskich przedstawia się odmiennie. W Republice Czeskiej ochrona mniejszości narodowych ma charakter ustawowy i instytucjonalny. Podstawę stanowi ustawa o prawach członków mniejszości narodowych, która zawiera definicję mniejszości narodowej oraz określa katalog praw przysługujących jej członkom¹⁰. Do uznanych mniejszości narodowych zaliczana jest również społeczność grecka.

Na Węgrzech społeczność grecka należy do ustawowo uznanych narodowości, objętych systemem uprawnień służących zachowaniu tożsamości, języka i kultury¹¹. Ochrona ta realizowana jest w szczególności poprzez możliwość tworzenia samorządów narodowościowych, organizację nauczania języka ojczystego oraz udział przedstawicieli narodowości w życiu publicznym. Ponadto osobom należącym do uznanych narodowości przysługuje ochrona przed dyskryminacją, w tym w obszarze zatrudnienia i opieki zdrowotnej, zapewniana w ramach ogólnych mechanizmów prawa antydyskryminacyjnego.

W Rumunii ochrona społeczności greckiej realizowana jest w ramach ogólnego modelu konstytucyjnej i ustawowej ochrony mniejszości narodowych. System ten opiera się na gwarancjach przysługujących uznanym mniejszościom narodowym, obejmujących w szczególności ochronę tożsamości etnicznej, kulturowej, językowej i religijnej, a także udział w życiu publicznym, w tym reprezentację parlamentarną¹².

W ankietach przesłanych w ramach konsultacji społecznych dotyczących analizowanego projektu nie odniesiono się do konkretnych rozwiązań przyjmowanych w innych państwach, w szczególności państwach członkowskich OECD/UE.

⁹ M. Osuchowska, *Prawa mniejszości narodowych i mniejszości etnicznych w Hiszpanii*, Warszawa 2022, https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2023/11/2022_PrawaP_M_Osuchowska_Prawa_mniejszosci_narodowych_i_mniejszosci_etnicznych_w_Hiszpanii.pdf.

¹⁰ *Zákon o právech příslušníků národnostních menšin* (Ustawa z dnia 10 lipca 2001 r. o prawach członków mniejszości narodowych), č. 273/2001 Sb., tekst w j. czeskim: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-273>; M. Borski, *Komparatystyka praw mniejszości narodowych i mniejszości etnicznych – Republika Czeska*, Warszawa 2020, https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/PDF/2020/PRAWA%20PODSTAWOWE/IWS_Borski-M._Komparatystyka-praw-mniejszo%C5%9Bci-narodowych-i-mniejszo%C5%9Bci-etnicznych-Republika-Czeska.pdf.

¹¹ 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól (Ustawa CLXXIX z 2011 r. o prawach narodowości), tekst w j. węgierskim: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?dbnum=1&docid=A1100179.TV.

¹² *Constituția României* (Konstytucja Rumunii), 21 XI 1991 r., tekst jedn. „Monitorul Oficial al României” cz. I, nr 767 z 31 X 2003 r., ze zm., tłum. A. Cosma, Biblioteka Sejmowa, tekst w j. polskim: https://biblioteka.sejm.gov.pl/wp-content/uploads/2016/03/Rumunia_pol_010711.pdf.

M. Podolak, *Komparatystyka praw mniejszości narodowych i mniejszości etnicznych w Rumunii*, Warszawa 2022, https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2023/06/IWS_Podolak-M._Komparatystyka-praw-mniejszosci-narodowych-i-mniejszosci-etnicznych-w-Rumunii.pdf.

V. Skutki prawne projektowanej ustawy

1.

Podstawowym prawnym skutkiem projektu będzie uznanie społeczności greckiej zamieszkującej terytorium Rzeczypospolitej Polskiej za mniejszość narodową w rozumieniu u.m.n. Nie każda mniejszość narodowa, która zamieszkuje terytorium RP, jest mniejszością narodową w rozumieniu u.m.n. Zgodnie z art. 2 ust. 1 u.m.n. mniejszością narodową, w rozumieniu ustawy, jest grupa obywateli polskich, która spełnia łącznie warunki wskazane w tym przepisie¹³. Jednocześnie w ust. 2 tego artykułu ustawodawca wskazał wprost mniejszości narodowe, które aktualnie mają status „mniejszości narodowej w rozumieniu ustawy”¹⁴.

Prawną konsekwencją uznania społeczności greckiej zamieszkującej terytorium RP za mniejszość narodową w rozumieniu u.m.n. będzie przysługiwanie tej społeczności i jej członkom praw określonych w tej ustawie. Prawami tymi są m.in.: prawo do używania i pisowni swoich imion oraz nazwisk zgodnie z zasadami pisowni języka mniejszości (w szczególności prawo zastosowania zapisu imion i nazwisk zgodnie z zasadami pisowni języka greckiego przy rejestracji w aktach stanu cywilnego i w dokumentach tożsamości¹⁵); prawo do nauki języka mniejszości i organizowania szkolnictwa, w ramach którego język, historia i kultura grecka będą mogły stanowić przedmiot nauczania; możliwość uzyskania wsparcia finansowego ze środków publicznych, w szczególności w formie dotacji celowych lub podmiotowych, na działania mające na celu zachowanie i rozwój greckiego dziedzictwa kulturowego – zob. w szczególności art. 18 ust. 1 i 2 u.m.n.). Skutkiem prawnym projektu będzie także prawna możliwość wprowadzenia języka greckiego jako języka pomocniczego w gminach spełniających określone kryteria (zob. art. 9 i nast. u.m.n.); prawna możliwość wprowadzenia dodatkowych nazw miejscowości, obiektów fizjograficznych i nazw ulic w języku mniejszości w powyższych gminach; włączenie do składu Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych jednego przedstawiciela społeczności greckiej; nałożenie na władze publiczne obowiązku wspierania działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju

¹³ Są to następujące warunki dla uznania mniejszości narodowej:

- „1) jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją;
- 3) dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji;
- 4) ma świadomość własnej historycznej wspólnoty narodowej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę;
- 5) jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat;
- 6) utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie”.

¹⁴ Są to następujące mniejszości narodowe:

- 1) białoruska;
- 2) czeska;
- 3) litewska;
- 4) niemiecka;
- 5) ormiańska;
- 6) rosyjska;
- 7) słowacka;
- 8) ukraińska;
- 9) żydowska.

¹⁵ Zgodnie z art. 7 ust. 2 u.m.n. „imiona i nazwiska osób należących do mniejszości zapisane w alfabecie innym niż alfabet łaciński podlegają transliteracji”.

tożsamości kulturowej mniejszości greckiej, a także nałożenie na nie obowiązku podejmowania działań na rzecz respektowania praw osób należących do społeczności greckiej.

Projekt był przedmiotem analiz Biura Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji Kancelarii Sejmu dotyczących zgodności z prawem Unii Europejskiej¹⁶. Omawiany projekt był także przedmiotem analizy BEOS w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu¹⁷.

2.

Proponowana w projekcie regulacja poszerza krąg uznawanych w Polsce mniejszości narodowych o mniejszość grecką. Zmiana ta nie dotyczy praw i wolności unormowanych w Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC).

VI. Skutki społeczne projektowanej ustawy

A. Podmioty, na które wpływa projekt

Projekt będzie miał wpływ na następujące podmioty:

1. osoby deklarujące grecką tożsamość narodową – w Narodowym Spisie Powszechnym z 2021 r. grecką tożsamość zadeklarowało 5 451 osób; grecki jako język kontaktów domowych wskazało 5 339 osób (w tym dla 256 osób był to jedyny język domowy)¹⁸; oddziaływanie: większa możliwość kultywowania – także w kolejnych pokoleniach – greckiej tożsamości;
2. aktywiści mniejszości greckiej, w szczególności skupieni w organizacjach społecznych działających na rzecz kultywowania tradycji i zachowania tożsamości takich jak: Stowarzyszenie Greków w Polsce „Odysseas”, Stowarzyszenie „Hellada” – Grecy w Polsce, Stowarzyszenie Greków w Polsce Delta, Ellas Parea – Stowarzyszenie Greków Pomorza Zachodniego, Fundacja Edukacji Kulturalnej Milo Art.; oddziaływanie:
 - możliwość uzyskania wsparcia w ramach podmiotowych i celowych dotacji dla organizacji działających na rzecz mniejszości (z cz. 43 budżetu państwa);
 - udział reprezentanta mniejszości w Komisji Wspólnej, czyli w założeniu uzyskanie (poprzez zaangażowanie w pracę ciała doradczo-

¹⁶ *Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (przedstawiciel wnioskodawcy: poseł Wanda Nowicka)*, opinia BEOS z 11 III 2026 r., BEOS-WPEiM-530/26.

¹⁷ *Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (przedstawiciel wnioskodawcy: poseł Wanda Nowicka) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu*, opinia BEOS z 11 III 2026 r., BEOS-WPEiM-531/26.

¹⁸ Spis daje możliwość podwójnych deklaracji narodowych i etnicznych. Deklarację greckiej tożsamości jako pierwszą identyfikację narodową podało 1 139 osób, przy czym w 771 przypadkach była to identyfikacja jedyna. Natomiast w odpowiedzi na pytanie o drugą identyfikację narodową na grecką narodowość wskazało 4 321 osób – *Tablice z wynikami NSP 2021*, Główny Urząd Statystyczny, https://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2021/nsp-2021-wyniki-ostateczne/tablice-z-ostatecznymi-danymi-w-zakresie-przynaloznosci-narodowo-etnicznej-jezyka-uzywanego-w-domu-oraz-przynaloznosci-do-wyznania-religijnego_10_1.html.

opiniującego) pewnego wpływu na politykę państwa wobec mniejszości narodowych oraz możliwości korzystania ze wsparcia merytorycznego Sekretariatu Strony Mniejszościowej Komisji Wspólnej działającego w Kancelarii Sejmu;

3. podmioty publiczne zaangażowane w realizację uprawnień wynikających z u.m.n.:

- podmioty administracji rządowej:
 - minister właściwy do spraw mniejszości narodowych i etnicznych (obecnie Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji) – jego urząd zajmuje się rozdysponowywaniem środków cz. 43 budżetu na dotacje celowe i podmiotowe dla organizacji mniejszości¹⁹, a także stanowi zaplecze organizacyjne Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych;
 - minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, który odpowiada za przygotowanie podstawy programowej nauczania (w tym nauczania języków mniejszościowych), a także podległa mu Centralna Komisja Egzaminacyjna, która przygotowuje egzaminy w językach mniejszości;
 - inni ministrowie i urzędy posiadające przedstawicieli w Komisji Wspólnej i w założeniu mające pewien udział w kreowaniu i realizacji polityki mniejszościowej państwa (ministrowie do spraw: szkolnictwa wyższego, spraw zagranicznych, pracy i zabezpieczenia społecznego, finansów publicznych, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, a także Prezes Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Prezes Głównego Urzędu Statystycznego);
 - wojewodowie i ich pełnomocnicy do spraw mniejszości narodowych i etnicznych (w szczególności wojewoda dolnośląski i zachodniopomorski ze względu na tradycyjnie większe skupiska Greków) odpowiedzialni za realizację działań na rzecz mniejszości;
- jednostki samorządu terytorialnego (j.s.t.)²⁰ – 2 479 gmin, 314 powiatów, 16 województw jako podmioty, które są odpowiedzialne:
 - za organizację nauczania języka mniejszości oraz nauki własnej historii i kultury w szkołach (zależnie od szerokości edukacji są to gminy lub powiaty); te zadania będą dotyczyć j.s.t., w których

¹⁹ Corocznie uchwalany jest stosowny regulamin – Zob. Regulamin naboru ofert na realizację w 2026 r. zadań mających na celu ochronę, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych lub zachowanie i rozwój języka regionalnego, o których mowa w art. 18 ust. 2 pkt 1, 3-9 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, <https://www.gov.pl/web/mniejszosci-narodowe-i-etniczne/regulamin-naboru-ofert-na-realizacje-w-2026-r-zadan-majacych-na-celu-ochrone-zachowanie-i-rozwoj-tozsamosci-kulturowej-mniejszosci-narodowych-i-etnicznych-lub-zachowanie-i-rozwoj-jezyka-regionalnego>.

²⁰ Baza JST, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, <https://www.gov.pl/web/mswia/baza-jst>.

- zgłoszą się chętni do nauki języka greckiego w systemie szkolnym, co w praktyce może oznaczać niewielką liczbę podmiotów²¹;
- w ramach zadań własnych za sprawy dotyczące kultury.

Regulacja może mieć również pośredni wpływ na:

- inne grupy mniejszościowe objęte uprawnieniami określonymi w u.m.n. (w sumie 14 mniejszości), których przedstawiciele współpracują w Komisji Wspólnej, a organizacje występują zgodnie z określonymi procedurami o środki cz. 43 budżetu państwa na realizację zadań mających na celu ochronę, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych lub zachowanie i rozwój języka regionalnego²²;
- inne mniejszościowe grupy narodowe dążące lub mogące dążyć do uzyskania statusu mniejszości narodowej – np. Gruzini²³; ewentualne poszerzenie zakresu podmiotowego ustawy stanowiłoby impuls dla starań innych grup.

B. Wpływ na społeczeństwo

W świetle uzasadnienia projektu i DSR społeczne skutki proponowanej zmiany to wzmocnienie społeczności greckiej poprzez działania na rzecz zachowania języka, kultury i tradycji. Regulacja zmierza do poprawy widoczności tej grupy w polskim życiu publicznym, dialogu obywatelskim, świadomości społecznej Polaków. Jednocześnie ma także pogłębiać zaufanie przedstawicieli mniejszości greckiej w Polsce do państwa. Uznając, że w jakiejś mierze wystąpią wskazane przez Wnioskodawców skutki należy dodać, że uwzględnienie Greków w u.m.n. może sprzyjać lepszemu wykorzystaniu w odniesieniu do tej grupy także innych przepisów, które pozwalają władzom publicznym (zarówno na szczeblu lokalnym, jak i centralnym) wspierać aktywność obywateli, organizacje pozarządowe i ich projekty w ramach polityki kulturalnej czy oświatowej²⁴. Nowelizowana ustawa jest istotnym aktem prawnym określającym politykę państwa wobec mniejszości narodowych i etnicznych, ale znaczenie mają także przepisy ogólne, które mogą być wykorzystywane do prowadzenia działań na rzecz mniejszości.

²¹ Mogą na to wskazywać dane Systemu Informacji Oświatowej (SIO) dotyczące innych stosunkowo nielicznych mniejszości narodowych. Przykładowo, w roku szkolnym 2025/2026 nauczanie języka mniejszości ormiańskiej dotyczyło 3 placówek, 4 oddziałów i 45 uczniów. Jednocześnie w przypadku części mniejszości etnicznych tego typu edukacja nie była prowadzona (Tatarzy, Karaimi, Romowie) – kształceniem szkolnym języka i kultury objęto jedynie Łemków (dotyczyło ono 229 uczniów) – Dane przesłane do BEOS z Departamentu Współpracy z Samorządem Terytorialnym MEN pismem z dnia 27 marca 2026 r.

²² Zob. Komunikat ws. możliwości zwiększenia dotacji przyznanych na realizację w 2026 r. zadań publicznych, 02.03.2026, <https://www.gov.pl/web/mniejszosci-narodowe-i-etniczne/komunikat-ws-mozliwosci-zwiekszenia-dotacji-przyznanych-na-realizacje-w-2026-r-zadan-publicznych>.

²³ Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (druk nr 1318 z dnia 11 czerwca 2021 r.), <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=1318>.

²⁴ Tytułem przykładu – w 2025 r. Zarząd Województwa Podlaskiego przeznaczył 1 mln zł na realizację zadań wspierających mniejszości narodowe i etniczne w regionie. Podjęto uchwałę o organizacji otwartego konkursu ofert na działania w zakresie ochrony i rozwoju dziedzictwa kulturowego, dialogu międzykulturowego oraz promocji języka regionalnego – *Milion złotych na wsparcie inicjatyw kulturalnych mniejszości narodowych i etnicznych*, 30.01.2025, <https://podlaskie.eu/kultura/milion-zlotych-na-wsparcie-inicjatyw-kulturalnych-mniejszosci-narodowych.html>.

Mając na uwadze pozytywny wpływ projektu na sytuację i perspektywy mniejszości greckiej w Polsce, trzeba jednak wskazać, że skala skutków społecznych w różnych aspektach funkcjonowania ustawy jest trudna do przewidzenia. Dotyczy to m.in. zakresu wsparcia dla mniejszości greckiej w ramach systemu oświaty²⁵. Będzie ono zależeć zarówno od działań podmiotów publicznych zobowiązanych do przygotowania podstaw programowych, podręczników, nauczycieli i organizacji edukacji, jak i aktywności oraz zainteresowania przedstawicieli mniejszości. Doświadczenie z działaniami podejmowanymi na rzecz innych mniejszości pozwala zakładać, że zgłoszenia będą dotyczyć początkowych etapów edukacji i mogą być niezbyt liczne. W świetle danych SIO widać, że w odniesieniu do części mniejszości uprawnienia te nie są realizowane (co może być spowodowane różnymi czynnikami)²⁶.

Inny aspekt projektowanych rozwiązań, czyli potencjalny wpływ przedstawiciela mniejszości greckiej w Komisji Wspólnej na kształt polityki wobec mniejszości, będzie zależał od znaczenia samej Komisji. Podobnie sytuacja kształtuje się w przypadku poziomu wsparcia w ramach dotacji podmiotowych i celowych dla poszczególnych organizacji mniejszości – przepisy ustawy co do zasady nie gwarantują określonego poziomu tego typu wsparcia, więc skutki w tym zakresie są trudne do przewidzenia.

Projektowane poszerzenie zakresu podmiotowego u.m.n. można także rozpatrywać pod kątem wpływu na społeczne postrzeganie polityki wobec mniejszości – jej akceptację jako korzystnej dla całego społeczeństwa i państwa, lub ewentualnie jej kontestację. Ta kwestia jest o tyle istotna, że jak podkreślają przedstawiciele mniejszości: „(n)ajlepsze przepisy prawa, najwłaściwsze działania organów państwa nie będą skuteczne w przypadku braku odpowiedniej atmosfery społecznej wokół mniejszości. Niezwykle potrzebna jest atmosfera otwartości i akceptacji społecznej wobec obywateli RP należących do mniejszości oraz wobec ich dążenia do zachowania własnej tożsamości, kultury, języka, pamięci historycznej”²⁷. Historia społeczności greckiej w Polsce²⁸ daje dogodną możliwość dla wzmacniania jak najszerzej społecznej akceptacji dla polityki wspierania mniejszości (co potwierdzają też konsultacje społeczne projektu).

²⁵ Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oświatowego uczeń należący do mniejszości narodowej ma prawo oczekiwać od szkoły, aby zapewniła mu dodatkowe zajęcia służące podtrzymaniu jego tożsamości narodowej, kulturowej i językowej. W ustawie o systemie oświaty wskazano trzy formy organizacyjne nauczania języka mniejszości: w osobnych grupach, oddziałach lub szkołach; grupach, oddziałach lub szkołach z dodatkową nauką języka oraz własnej historii i kultury; międzyszkolnych zespołach nauczania. Udział w tych zajęciach jest dobrowolny i wynika z suwerennej decyzji ucznia i jego rodziców – *Problemy szkół dla mniejszości i społeczności posługującej się językiem regionalnym. Kolejne pismo do MEN, Rzecznik Praw Obywatelskich*, 6 XI 2025, <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-edukacja-mniejszosci-jezyk-regionalny-men-kolejne>.

²⁶ Dane przesłane do BEOS z Departamentu Współpracy z Samorządem Terytorialnym MEN pismem z dnia 27 marca 2026 r.

²⁷ *Bilans otwarcia 2023. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce – najważniejsze zagadnienia nurtujące środowiska mniejszości narodowych i etnicznych*. Strona mniejszościowa Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, cz. 2 Oświata mniejszości, <https://www.sejm.gov.pl/SKMN/Bilans%20otwarcia%202023.pdf>.

²⁸ B. Sitarz, *Spolecznosc grecka i macedonska w Policach po drugiej wojnie swiatowej*, Szczecińskie Studia Archiwalno-Historyczne, Tom III, Szczecin 2019, http://ssah.szczecin.pl/files/SSAH_3_2019/05_SSAH_t_3_2019_Bartosz_Sitarz.pdf; D. Sturis, *Nowe życie. Jak Polacy pomogli uchodzić z Grecji*, Wydawnictwo Poznańskie 2022.

Jednocześnie decyzja o poszerzeniu zakresu podmiotowego u.m.n. o jedną grupę mniejszościową będzie mieć znaczenie dla innych grup dążących do uzyskania tego statusu – w tym np. Gruzinów. Zmiana oznaczałaby powrót do debaty o polityce wobec mniejszości i o ustawowych kryteriach pozwalających na uzyskanie formalnego statusu mniejszości (por. pkt V opinii). Ponadto, poszerzenie kręgu mniejszości objętych ustawą do 15 grup posiadających jednolite uprawnienia (z których część grup mniejszościowych nie jest w stanie efektywnie korzystać), może stanowić impuls do refleksji nad rozwiązaniami systemowymi uwzględniającymi specyfikę poszczególnych grup i ich potrzeb.

C. Konsultacje społeczne

Konsultacje społeczne projektu cieszyły się ograniczonym zainteresowaniem – wzięły w nich udział 33 osoby, które w większości (25 deklaracji) wyraziły zdecydowaną akceptację dla proponowanych rozwiązań. Radykalnie sprzeciwiło im się natomiast 8 osób.

W przedstawionych komentarzach argumenty aprobujących projekt dotyczyły korzyści dla społeczności greckiej. Akcentowano również dobroczynne skutki obecności i aktywności tej mniejszości dla całego polskiego społeczeństwa²⁹.

Projekt stał się też pretekstem do formułowania ogólnych poglądów dotyczących polityki państwa wobec mniejszości narodowych i etnicznych. Z jednej strony wskazywano, że „obrona praw mniejszości etnicznych jest potrzebna i powinna być jak najszersza”³⁰, z drugiej strony natomiast – w głosach negujących projekt – kwestionowano politykę wspierania mniejszości³¹ oraz przedstawiano obawy, że projekt przyczyni się do aktywizacji kolejnych mniejszości dążących do uzyskania wsparcia³².

²⁹ Np. ID ankiety: 131292: „Ustawa jest niezbędna mniejszości greckiej, która funkcjonuje w wielu miastach Polski od pokoleń. Grecy są wspaniale zasymilowani a jednocześnie wnoszą koloryt do polskiej codzienności. Są aktywni w biznesie, sztuce i nauce. Budują relacje pomiędzy Polską a Grecją, tworzą kontakty na różnych płaszczyznach - zarówno gospodarczych jak i społecznych”; ID ankiety: 131651: „Nowelizacja tej ustawa jest bardzo potrzebna dla społeczności narodowości greckiej zamieszkującej od wielu lat w Polsce i dla ich rodzin. Przyczyni się to do kultywowania tradycji i kultury greckiej na terytorium Polski, co z pewnością wzbogaci związki obu naszych społeczności”; ID ankiety: 129540: „Myślę, że jest to dobry projekt który umożliwi naszym rodakom lepsze poznanie społeczeństwa które tworzyło kulturę europejską”; ID ankiety: 132893: „Jako mieszkaniec Wrocławia uważam że Grecka społeczność ma duży wkład w szeroko pojętą kulturę naszego miasta i kraju oraz życie gospodarcze”.

³⁰ ID ankiety: 126007.

³¹ ID ankiety: 129777: „zlikwidować opłacanie wszelkich mniejszości narodowych w Polsce, Polakom życie ułatwić, polskim przedsiębiorcom, a nie obcym nacjom, które oprócz tego że nas inwigilują, transferują zarobione u nas pieniądze za granice, a podatki... no cóż...Państwo najlepiej wiedzą gdzie odpływają!”

³² ID ankiety: 132964: „Analogiczne uprawnienia mogą zażądać inne mniejszości. Aktualna sytuacja w zakresie migracji do Polski i Europy powoduje u mnie obawy i niechęć do przyznawania jakichkolwiek szczególnych praw mniejszościom.”

VII. Skutki gospodarcze projektowanej ustawy

Projektowane rozwiązanie nie wpłynie na przedsiębiorczość, rynek pracy ani na sektor gospodarstw domowych, a więc będzie nie miało wpływu na sferę krajowej gospodarki.

W odniesieniu do skutków gospodarczych w trakcie konsultacji społecznych nie zgłoszono uwag.

VIII. Skutki projektowanej ustawy dla sektora finansów publicznych

Wnioskodawcy wskazują w DSR, że projektowane rozwiązania wywołają określone skutki finansowe wynikające z konieczności uwzględnienia w budżecie państwa środków przewidzianych na wsparcie działalności mniejszości narodowych również w odniesieniu do społeczności greckiej oraz możliwość korzystania przez organizacje greckie z istniejących mechanizmów dotacyjnych, co nie generuje nadzwyczajnych obciążeń finansowych, lecz rozszerza krąg uprawnionych beneficjentów. Jednocześnie Wnioskodawcy szacują, że objęcie społeczności greckiej mechanizmami wsparcia przewidzianymi dla mniejszości narodowych może skutkować zwiększeniem wydatków budżetu państwa o kwotę rzędu 800 tys. zł rocznie, w ramach już istniejących środków przeznaczonych na realizację zadań związanych z ochroną mniejszości narodowych. Ponadto Wnioskodawcy wskazują, że realizacja ustawy będzie finansowana z budżetu państwa, w szczególności z części przewidzianej na wspieranie działalności mniejszości narodowych, rozwój kultury oraz inicjatywy edukacyjne. W ocenie Wnioskodawców projekt nie generuje nowych kategorii wydatków, lecz rozszerza krąg podmiotów uprawnionych do korzystania z istniejących instrumentów finansowania, dostępnych dla wszystkich mniejszości narodowych objętych ustawą.

Można uznać, że Wnioskodawcy prawidłowo rozpoznali skutki finansowe projektu w odniesieniu do sektora finansów publicznych. Należy zwrócić uwagę, że w związku z przedstawioną propozycją mniejszość grecka uzyska uprawnienia wynikające z regulacji normujących sprawy związane z zachowaniem i rozwojem tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych, zachowaniem i rozwojem języka regionalnego, integracją obywatelską i społeczną osób należących do mniejszości narodowych. Oznacza to m.in., że mniejszość ta będzie mogła partycypować w środkach publicznych przeznaczanych przez organy władzy publicznej na wspieranie działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości oraz integracji obywatelskiej i społecznej (por. art. 18 u.m.n.). Środki te stanowią w szczególności dotacje celowe lub podmiotowe na:

- działalność instytucji kulturalnych, ruchu artystycznego i twórczości mniejszości oraz imprez artystycznych mających istotne znaczenie dla kultury mniejszości;
- inwestycje służące zachowaniu tożsamości kulturowej mniejszości;

- wydawanie książek, czasopism, periodyków i druków ulotnych w językach mniejszości lub w języku polskim, w postaci drukowanej oraz w innych technikach zapisu obrazu i dźwięku;
- wspieranie programów telewizyjnych i audycji radiowych realizowanych przez mniejszości;
- ochronę miejsc związanych z kulturą mniejszości;
- działalność świetlicową;
- prowadzenie bibliotek oraz dokumentacji życia kulturalnego i artystycznego mniejszości;
- edukację dzieci i młodzieży realizowaną w różnych formach;
- propagowanie wiedzy o mniejszościach;
- inne zadania zmierzające do osiągnięcia ww. celów, w szczególności realizowane w ramach programów wieloletnich.

Na rok 2026 w części 43 budżetu państwa – Wyznania religijne oraz mniejszości narodowe i etniczne na dotacje podmiotowe dla organizacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językiem regionalnym na pozostałe zadania w zakresie kultury (rozd. 92105) zaplanowano kwotę 5 000 tys. zł, z kolei na dotacje celowe dla stowarzyszeń mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językiem regionalnym na działalność radiową i telewizyjną (rozd. 92104) ustalono kwotę 1 150 tys. zł, zaś dla organizacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językiem regionalnym na pozostałe zadania w zakresie kultury (rozd. 92105) – ustalono kwotę 18 855 tys. zł³³. Jednocześnie na rok 2025 dotacje podmiotowe dla organizacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językiem regionalnym na pozostałe zadania w zakresie kultury (rozd. 92105) określono w kwocie 3 700 tys. zł, z kolei dotacje celowe dla stowarzyszeń mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językiem regionalnym na działalność radiową i telewizyjną (rozd. 92104) ustalono w kwocie 1 100 tys. zł, zaś dla organizacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językiem regionalnym na pozostałe zadania w zakresie kultury (rozd. 92105) – ustalono kwotę 16 372 tys. zł³⁴. Oznacza to, że na rok 2026 w porównaniu do 2025 r., przewidziano zwiększenie środków budżetu państwa przeznaczanych na wspieranie działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości oraz integracji obywatelskiej i społecznej przy takiej samej liczbie mniejszości uznawanych za mniejszości narodowe. Zwiększenie to wynikało z możliwości budżetowych, a nie było uzależnione od konkretnych parametrów warunkujących poziom środków publicznych przeznaczanych na wspieranie tej działalności. Regulacje dotyczące wspierania działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości oraz integracji obywatelskiej i społecznej nie przewidują bowiem sparametryzowania wysokości środków publicznych na te cele. W konsekwencji powyższego, jeśli proponowane przepisy wejdą w życie w trakcie bieżącego roku budżetowego, dostęp mniejszości greckiej do mechanizmów

³³ Ustawa budżetowa na rok 2026 z dnia 9 stycznia 2026 r. (Dz. U. poz. 62).

³⁴ Ustawa budżetowa na rok 2025 z dnia 9 stycznia 2025 r. (Dz. U. poz. 63).

wsparcia przewidzianych dla mniejszości narodowych na rok 2026 będzie odbywał się w ramach środków już zaplanowanych w ustawie budżetowej. Ponadto rozszerzenie kręgu mniejszości uprawnionych do korzystania z istniejących instrumentów finansowania związanych ze wspieraniem działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości oraz integracji obywatelskiej i społecznej nie musi stanowić podstawy do zwiększenia wydatków na te zadanie w latach kolejnych.

Należy oczekiwać, że w ramach obowiązujących limitów wydatków powinny zostać poniesione także zwiększone koszty funkcjonowania Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych wynikające z uzupełnienia jej składu o jednego przedstawiciela mniejszości greckiej.

W trakcie konsultacji społecznych nie zgłoszono uwag stricte odnoszących się do skutków finansowych projektu.

IX. Inne skutki projektowanej ustawy

Nie zidentyfikowano innych skutków wejścia w życie projektowanej ustawy.

X. Zmiana obciążeń administracyjnych

Projektowana regulacja będzie oddziaływać na wybrane organy władzy publicznej, w szczególności poprzez nałożenie na nie obowiązku podejmowania odpowiednich środków w celu wspierania działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości greckiej.

XI. Konkluzje

1. Skutki prawne: Skutkiem wejścia w życie projektowanej regulacji będzie rozszerzenie ustawowego katalogu mniejszości narodowych. Rozwiązanie proponowane w projekcie, w myśl którego społeczność grecka będzie jedną z mniejszości narodowych w rozumieniu ustawy, spowoduje skutki prawne w obszarach administracji rządowej, samorządowej oraz oświacie, w szczególności związane ze wspieraniem działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości greckiej.

Projektowana regulacja nie nasuwa wątpliwości co do zgodności z EKPC.

2. Skutki społeczne: Objęcie ustawowymi uprawnieniami greckiej mniejszości narodowej w Polsce będzie sprzyjać kultywowaniu języka i tradycji tej grupy. Skala wpływu regulacji jest trudna do przewidzenia, bowiem będzie ona zależeć od zaangażowania społeczności greckiej, aktywności jej organizacji, ale też od sprawnej realizacji zadań przez władze publiczne. Przyjęcie projektowanej regulacji może też być impulsem do debaty o uwzględnieniu innych grup mniejszościowych aspirujących do uzyskania tego formalnego statusu oraz dyskusji o polityce władz publicznych w zakresie wspierania mniejszości.

3. Skutki gospodarcze: Projektowana regulacja nie wywoła skutków gospodarczych, w tym w szczególności nie wpłynie na przedsiębiorców, konsumentów ani rynek pracy.

4. Skutki finansowe: Projektowana regulacja rozszerza krąg mniejszości uprawnionych do korzystania z istniejących instrumentów finansowania związanych ze wspieraniem działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości oraz integracji obywatelskiej i społecznej. Dostęp mniejszości greckiej do mechanizmów wsparcia przewidzianych dla mniejszości narodowych na rok 2026 powinien odbywać się w ramach środków już zaplanowanych w ustawie budżetowej.

5. Rozwiązania zagraniczne: Zróżnicowanie systemów ochrony mniejszości w państwach UE i OECD wynika z odmiennych uwarunkowań historycznych i konstytucyjnych, co prowadzi do współistnienia różnych modeli regulacyjnych, takich jak koncepcja jednolitego narodu obywatelskiego, mechanizmy autonomii terytorialnej czy ustawowe uznanie określonych grup oraz systemy samorządu narodowościowego. W konsekwencji zakres uprawnień tej samej wspólnoty – czego przykładem jest społeczność grecka – zależy od przyjętego modelu ustrojowego i może obejmować zarówno szczególne formy reprezentacji i samoorganizacji, jak i ograniczać się do ogólnych gwarancji równościowych oraz antydyskryminacyjnych.

Autorzy:

Konrad Kuszel, ekspert ds. legislacji (pkt I-III)

Natalia Firlej, specjalistka ds. komparatystycznych (pkt IV, XI.5)

Paweł Kościelny, ekspert ds. legislacji (pkt V.1, X, XI.1.1)

prof. Cezary Mik, ekspert ds. legislacji (pkt V.2, XI.1.2)

Justyna Osiecka-Chojnacka, specjalistka ds. społecznych (pkt. VI, X, XI.2)

dr Adrian Grycuk, specjalista ds. systemu gospodarczego (pkt. VII, X, XI.3)

Monika Korolewska, naczelnik wydziału (pkt. VIII, X, XI.4)

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/